

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Μ. ΤΕΤΑΡΤΗ 16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2014

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Στο απόσπασμα του Βιστωνίτη καταγράφονται μερικά από τα βασικά χαρακτηριστικά των πεζογραφημάτων του Ιωάννου τα οποία ανιχνεύονται και στο κείμενο «Μες στους προσφυγικούς συνοικισμούς». Πιο συγκεκριμένα:

- **τα αφηγήματά του (του Ιωάννου) κινούνται στο χώρο της Θεσσαλονίκης:** «Οί περισσότεροι γεννήθηκαν έδω σ' αυτή την πόλη, όπως κι εγώ».
- **κυρίως της κατοχής και των πρώτων μεταπολεμικών χρόνων:** «Οί έγκληματιές τών γραφείων έκμεταλλεύτηκαν τή ζωηράδα τους καί τήν άγνότητά τους. Τούς έξώθησαν νά σφάξουν καί νά σφαχτούν· νά φαγωθούν, ιδίως μεταξύ τους. Τώρα φυσικά τούς τρέμουν καί προσπαθούν νά τούς ξεφορτωθούν μέ τή μετανάστευση».
- **Είναι μικρογραφίες της καθημερινής ζωής των κατοίκων της:** «Στέκομαι καί κοιτάζω τά παιδιά· παίζουνε μπάλα. Κάθομαι στό όρισμένο καφενείο· σέ λίγο θά σχολάσουν καί θ' αρχίσουν νά καταφτάνουν οί μεγάλοι. Κουρασμένοι άπ' τή δουλειά, είναι πολύ πιο άληθινοί».
- **και προσωπικές αναμνήσεις του συγγραφέα, όπου οι μνημονικές ανακλήσεις δημιουργούν το συγκινησιακό κλίμα στο οποίο κινείται η πεζογραφία του:** «Άκοϋς εκείνες τίς φωνές μέ τή ζεστή προφορά καί σοϋ 'ρχεται ν' άγκαλιάσεις. Όνόματα άπό σβησμένους τάχα λαούς καί χώρες δειλιάζουν μέσα στό νοϋ· μεθ' μονάχα καί πού τά λέω άπό μέσα μου, καθώς όλοένα βεβαιώνομαι».
- **Οι μινιατούρες αυτές της καθημερινότητας αντλούν τη δύναμη και την αξία τους από την προσωπική θερμή, την ακρίβεια και το εξομολογητικό κλίμα μέσα στο οποίο τις τοποθετεί ο συγγραφέας τους:** «Γυρν'ω μέσ στους προσφυγικούς συνοικισμούς μέ δυνατή εύχαρίστηση. Θράκες, Χετταΐοι,

Φρύγες, ὅμορφοι Λυδοί, πάλι, θαρρεῖς, ἀνθοῦν ἀνάμεσά μας. Οἱ ἴδιοι δὲν ξέρουν βέβαια αὐτὰ τὰ ὀνόματα· γιὰ μένα ὅμως εἶναι φορτωμένα μυστήριον καὶ ἀγάπη. Κι ἂν ἀκόμα δὲν εἶναι, πολὺ θὰ ἤθελα νὰ ἦταν ἔτσι ἡ ἀλήθεια».

B1. α) Ἡ ἀφήγηση στο πεζογράφημα γίνεται σε α' ενικό πρόσωπο. Ωστόσο ο συγγραφέας με την πρωτοπρόσωπη γραφή δεν αποδίδει πάντοτε αυτοβιογραφικά βιώματα, ἀλλὰ καὶ συλλογικά (παράγραφος 9). Ἀντίστοιχα, πολλές φορές, ὅταν χρησιμοποιεῖ το β' ενικό πρόσωπο, το κάνει γιὰ νὰ ἐξωτερικεύσει ἐσώτερες σκέψεις καὶ συναισθήματα (π.χ. παράγραφος 4).

β) Το κυκλικό σχῆμα δόμησης φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀναφορὰ στους συνοικισμούς στον τίτλο καὶ στο τέλος τοῦ πεζογραφήματος. Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ συγγραφέα στους συνοικισμούς ολοκληρῶνεται γιὰ ἀκόμα μία φορά καὶ μαζί μ' αὐτὴν ἐκφράζεται ἡ ξεκάθαρη ἐπιθυμία τοῦ νὰ μποροῦσε νὰ ζήσει σὲ ἓναν προσφυγικό συνοικισμό μαζί με τοὺς συμπατριῶτες τοῦ.

Επίσης ἡ κυκλική δόμηση τοῦ κειμένου δείχνει ὅτι μεταξύ των «σπαραγμάτων» τοῦ κειμένου ὑπάρχει νοηματική/χρονική ἀκολουθία, ἀλλὰ καὶ ἡ αἴσθησις τοῦ ἐπαναλαμβανόμενου, γεγονός που ἐπιβεβαιώνει ὅτι οἱ προβληματισμοὶ που ἐξέθεσε ὁ συγγραφέας στο κείμενο ἐπανέρχονται συχνά στο προσκήνιο.

B2. α) Ὑφολογική διαφοροποίηση παρατηρεῖται ἀνάμεσα στις παραγράφους 5-6. Ἐνῶ ὁ συγγραφέας μυθοποιεῖ τὸ παρελθὸν ἀναφερόμενος στους ἀρχαίους πολιτισμούς τῆς Ἀνατολῆς, ἀμέσως μετὰ ἀπομυθοποιεῖ τὸ παρὸν με τὰ ἀποδοκιμαστικά σχόλια που κάνει γιὰ τὸν κρατικό μηχανισμό.

β) Ἄλλο ἓνα σημεῖο που εἶναι ἐντονὴ ἡ υφολογική διαφοροποίηση βρίσκεται στις παραγράφους 8-9. Φεύγοντας ἀπὸ τοὺς συνοικισμούς καὶ μέσα στις λεωφόρους ὁ ἀφηγητὴς ἐνδοσκοπεῖται, ἡ ἀφήγησή τοῦ γίνεται λυρική καὶ υπερρεαλιστική με ἐντονο τὸ στοιχεῖο τῆς νοσταλγίας γιὰ τὸ παρελθόν, ἀμέσως μετὰ, ὅμως, ὁ τόνος τοῦ ἀλλάζει. Γίνεται καυστικός ἀπέναντι στα νέα «ιδανικά» τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ, ὅπου δεσπόζουν ἡ ἀνωνυμία, ἡ μοναξιά, ἡ ἀλλοτρίωση.

Γ.

- «**πρόσφυγες**»: είναι φορείς και εκφραστές πολιτισμών του παρελθόντος που τώρα αντιμετωπίζονται αρνητικά σε μια πατρίδα «μητριά».
- «**ράτσα**»: στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα πολιτιστικά στοιχεία των προσφύγων. Ο όρος σήμερα χρησιμοποιείται για να αποδώσει τις φυλετικές διακρίσεις στο πλαίσιο του ρατσισμού/του εθνικισμού.
- «**πατρίδα**»: η ανάγκη για την πατρίδα δείχνει, σύμφωνα με τον αφηγητή, ότι ο άνθρωπος δεν έχει μόνο υλική υπόσταση, αλλά και ψυχική-ηθική. Αυτό το αντιλαμβάνεται από το γεγονός ότι θεωρεί ως πατρίδα τον τόπο των προγόνων του, που δεν γνώρισε, αλλά που νιώθει ότι «τό αίμα του από κεϊ μονάχα τραβάει» (όχι τον τόπο που ζει και εργάζεται).
- «**Οί έγκληματίες τῶν γραφείων**»: αποδοκιμαστικό σχόλιο για τον κρατικό μηχανισμό που στρέφεται κατά των προσφύγων, αφού προηγουμένως τους εκμεταλλεύτηκε για οικονομικούς και πολιτικούς, κυρίως λόγους.
- «**Τό ιδανικό, ἡ τελευταία λέξη τοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι, λέει, νά μή ξέρεις οὔτε στή φάτσα τό γείτονα σου**»: ειρωνικό σχόλιο («λέει») που δείχνει την αποστροφή του συγγραφέα για το σύγχρονο τρόπο ζωής. Ενδεικτική είναι η χρήση της λέξης «φάτσα» που εκφράζει ακριβώς το αίσθημα της απέχθειας που αισθάνονται οι σύγχρονοι άνθρωποι για τους συνανθρώπους τους.

Δ. Διαβάζοντας παράλληλα τα δύο κείμενα γίνεται αντιληπτό ότι οι δύο συγγραφείς αναφέρονται στην πολιτεία και στο τι εντυπώσεις αυτή προκαλεί.

Πιο συγκεκριμένα στα δύο αποσπάσματα η πολιτεία περιγράφεται με παρόμοιο τρόπο:

- Είναι μεγάλη
- Τη χαρακτηρίζει η ανωνυμία μεταξύ των ανθρώπων
- Υπάρχει η αίσθηση ότι μέσα σ' αυτήν ο άνθρωπος χάνεται, είναι μία μονάδα που δεν ξεχωρίζει στο σύνολο
- Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τόσο ο Ιωάννου όσο και ο Ρίτσος περιγράφουν την πολιτεία με υπερρεαλιστικό και συνάμα λυρικό τρόπο

Παρατηρούνται επίσης διαφορές, κυρίως ως προς τις εντυπώσεις που προκαλεί η πολιτεία στους αφηγητές:

- Αφενός ο Ιωάννου αισθάνεται έντονο το στοιχείο του εγκλωβισμού στην πολιτεία. Δεν αντέχει την αποξένωση και τη μοναξιά και γι' αυτό θα ήθελε να ζει με ανθρώπους της ράτσας

του σε έναν προσφυγικό συνοικισμό. Επιπρόσθετα, εκφράζει την αντίληψη ότι μέσα στην πολιτεία και στους ταχείς ρυθμούς της «πεθαίνει» ένα σημαντικό μέρος του παρελθόντος.

- Αντίθετα, η γυναίκα με τα μαύρα στη «Σονάτα του Σεληνόφωτος» εξιδανικεύει την πολιτεία βλέποντάς την βαμμένη με το φεγγαρόφωτο και αισθάνεται ότι βγαίνοντας από το μικρόκοσμό της και πηγαίνοντας εκεί, θα αισθανθεί την ευεργετική επίδραση του πλήθους. Το πλήθος, οι γρήγοροι ρυθμοί ζωής κάνουν τον άνθρωπο να ξεχάσει τα ατομικά του προβλήματα, να ξεπεράσει το φόβο της φθοράς και της μοναξιάς, να φτάσει στην ανυπαρξία.

Επιλογικά, μπορούμε να συμπληρώσουμε ότι το θέμα της πολιτείας και της επίδρασής της στους ανθρώπους απασχολεί τους λογοτέχνες κατά τη μεταπολεμική περίοδο. Η επέκταση των αστικών κέντρων δεν άλλαξε μόνο τον τρόπο ζωής, αλλά συνολικά τη διάρθρωση του πολιτισμού και κατ' επέκταση της ηθικής των ανθρώπων.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ "ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ" ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΛΙΣ